

Vlaams
Parlement

ingediend op **357** (2014-2015) – Nr. 4
22 juni 2015 (2014-2015)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Caroline Bastiaens en Yamila Idrissi

over het ontwerp van decreet

tot wijziging van diverse decreten
houdende de subsidiëring
aan de lokale besturen en
tot wijziging van het decreet van 5 juli 2002
tot vaststelling van de regels
inzake de dotatie en de verdeling
van het Vlaams Gemeentefonds

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Bart Caron.

Vaste leden:

mevrouw Cathy Coudyser, de heer Marius Meremans, mevrouw Ann Soete, de heer Wilfried Vandaele, mevrouw Miranda Van Eetvelde, de heer Herman Wynants;
de dames Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, de heer Joris Poschet;
de heren Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;
de dames Yamila Idrissi, Katia Segers;
de heer Bart Caron.

Plaatsvervangers:

mevrouw Kathleen Krekels, de heren Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, mevrouw Manuela Van Werde, de heer Peter Wouters;
de dames Cindy Franssen, Tinne Rombouts, de heren Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;
de heren Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;
de dames Tine Soens, Freya Van den Bossche;
de heer Imade Annouri.

Documenten in het dossier:

357 (2014-2015) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

– Nr. 2 en 3: Adviezen aan de Commissie voor Bestuurszaken,
Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid

INHOUD

I.	Vlaamse Jeugdraad en Kinderrechtencommissaris.....	4
1.	Toelichting	4
1.1.	De Vlaamse Jeugdraad	4
1.2.	Het Kinderrechtencommissariaat.....	7
2.	Bespreking.....	9
II.	Netwerk Tegen Armoede	12
1.	Toelichting	12
2.	Bespreking.....	14
III.	VVBAD, FOV en VVC.....	15
1.	Toelichting	15
2.	Bespreking.....	18
IV.	ISB	20
1.	Toelichting	20
2.	Bespreking.....	22
V.	Academische wereld.....	23
1.	Toelichting	23
2.	Bespreking.....	26
	Gebruikte afkortingen	30

Op donderdag 4 juni 2015 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media in het kader van de adviesvraag van de Commissie voor Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering en Stedenbeleid een hoorzitting over het ontwerp van decreet tot wijziging van diverse decreten houdende de subsidiëring aan de lokale besturen en tot wijziging van het decreet van 5 juli 2002 tot vaststelling van de regels inzake de dotatie en de verdeling van het Vlaams Gemeentefonds.

I. Vlaamse Jeugdraad en Kinderrechtencommissaris

1. Toelichting

1.1. De Vlaamse Jeugdraad

Simon Kenens, stafmedewerker Ondersteuning van de Vlaamse Jeugdraad bij De Ambassade, situeert de Vlaamse Jeugdraad als de spreekbuis voor kinderen en jongeren. Het is de officiële adviesraad voor de Vlaamse Regering. In Vlaanderen en Brussel zijn er 2 miljoen kinderen en jongeren, waarvan meer dan 580.000 actief deelnemen of vorm geven aan jeugdwerk. Dit gebeurt met een budget van ongeveer 72 miljoen euro: slechts 0,2 percent van de Vlaamse uitgavenbegroting. Twintig miljoen euro zou nu in het Gemeentefonds verdwijnen. Om het probleem te kaderen heeft de Vlaamse Jeugdraad een filmpje gemaakt, raadpleegbaar op YouTube. Kenens toont dit filmpje aan de commissie.

Er is werk aan de winkel, vervolgt de spreker. Het inkapselen van de middelen in het Vlaams Gemeentefonds kan, op voorwaarde van garanties. Het decreet Lokaal Jeugdbeleid schreef dergelijke garanties voor en dwong die af via de middelen. Die regeling was van onschatbare waarde. Er zijn tal van goede kanten aan dat decreet, die de Vlaamse Jeugdraad wil behouden.

De beslissing tot meer decentralisatie voor de lokale besturen hoeft niet per se negatief te zijn. In de jeugdsector werd die beslissing al twintig jaar geleden genomen. Het was de eerste sector die oordeelde dat zijn lokale beleid via de lokale besturen moest worden ingevuld. Zo konden er via de gemeenten en hun middelen veel meer initiatieven ontstaan. Het gevolg is dat er in 2015 een bloeiend jeugdbeleid is. De gemeenten en hun diensten hebben het jeugdwerk ter harte genomen. De Vlaamse Jeugdraad en de jeugdsector moeten hen daarvoor erkentelijk zijn.

De koepels en federaties van de Vlaamse jeugdsector ondersteunen hun lokale afdelingen nog altijd prima. Vanuit de samenwerking tussen lokaal bestuur en koepels is er veel kunnen bloeien. Door dat overleg werden veel problemenesignaleerd, waaruit dan prioriteiten werden gepuurd. De jeugdsector was voorloper in het prioriteitenbeleid. Het betreft een voorbeeldige samenwerking tussen overheid en sector.

In 2012 kozen de Vlaamse jeugdbewegingen het jaarthema 'Armoede is een onrecht', en keurden daarmee goed dat het geld voor lokaal jeugdbeleid voor de uitwerking daarvan werd gereserveerd.

De beleidsprioriteiten met betrekking tot cultuur maakten veel mogelijk. De prioriteiten jeugdcultuur vergemakkelijkten de podiumkansen van een jonge popgroep – zichtbaar op de presentatie – en zorgden voor een gezamenlijke aandacht voor brandveiligheid en betere jeugdinfrastructuur. Een Vlaams volksvertegenwoordiger pleitte onlangs in De Zondag voor het behoud van de aandacht voor de brandveiligheid, terwijl het instrument daarvoor, het decreet Lokaal Jeugdbeleid, net verdwijnt.

Jeugdambtenaren benadrukken het belang van de hefboomwerking. In de nulmeting Lokaal Jeugdbeleid van 2013 noemen ze de Vlaamse beleidsprioriteiten voor jeugd en de bijhorende subsidies noodzakelijk om het gemeentelijke jeugdbeleid op de agenda te plaatsen. Het is door deze Vlaamse aandacht dat de lokale aandacht groeit. Die kracht mag niet worden onderschat.

Er zijn drie strijdpunten. Het lokale bestuur moet jeugdwerk blijven ondersteunen. Er moet meer dan de voorziene 20 miljoen euro naar lokaal jeugdbeleid gaan. Nu gaat het om 106 miljoen euro, bestemd om jeugdbeleid te maken, activeringstrajecten aan te bieden enzovoort: initiatieven die de sector zelf initieerde of belangrijk achtte. Het is minder zeker dat het budget naar het jeugdwerk en de verenigingen zal blijven gaan. Er zijn heel wat zorgwekkende tendensen, zoals het niet-oormerken van de middelen. Zoiets maakt het jeugdwerk heel kwetsbaar.

De jeugddiensten verwachtten dat ze evenveel of minder middelen ter beschikking zouden hebben voor het lokale jeugdbeleid. Ze hebben daarin gelijk gekregen. Zes maanden geleden werd beslist om 10 percent te besparen en de middelen niet te indexeren. 86 percent van de jeugddiensten geeft aan dat zonder de Vlaamse middelen voor jeugd, sommige doelstellingen niet zouden worden uitgevoerd binnen het meerjarenplan. Dat is geen probleem van 2019 maar van nu. Het aantal gemeenten dat met structurele subsidies werkt, daalt sterk. In 2010 gaven nog 152 gemeenten een forfaitaire subsidie voor jeugd. In 2014 zijn het er nog maar 92. Ook de projectsubsidies voor verenigingen dalen.

Als de jeugddiensten voor hun middelen vrezen, dan kan de inkapseling van de middelen in het Gemeentefonds enkel bedoeld zijn om die elders in te zetten. Een eventuele vermindering van het jeugdbeleidsaanbod is de verantwoordelijkheid van degenen die de beleidskeuze maken: de VVSG, de Vlaamse Regering, het Vlaams Parlement en het lokale niveau.

De kern van de discussie is of alles in elke gemeente hoeft. De Vlaamse Jeugdraad gelooft erg in basisvoorzieningen zoals zwembaden en bibliotheken. Een kwaliteitsvol aanbod voor alle jongeren en kinderen in een gemeente is een minimum. Om alle kinderen en jongeren te bereiken zijn soms extra inspanningen nodig. Die extra inspanningen waren in het decreet Lokaal Jeugdbeleid aanwezig in de tweede beleidsprioriteit. Deze stelde dat er moest worden ingespeeld op de zwakken in de samenleving en op de werkingen die de zwakkeren betrekken, bereiken, versterken en helpen. Die extra inspanningen verdwijnen nu. Men zal die middelen betonneren en kan daardoor niet inspelen op noden die ontstaan door een veranderde bevolkingsspiegel. Er wordt gesteld dat extra inspanningen om kinderen en jongeren te bereiken niet nodig zijn en dat de gemeente mag doen wat ze best acht. De Vlaamse Jeugdraad pleit om de middelen voor de tweede beleidsprioriteit voor jeugdwelzijnswerk Vlaams te houden en rechtstreeks te verdelen onder de organisaties die met kwetsbare jongeren werken. Die keuze uit het verleden moet behouden blijven.

Simon Kenens vraagt om een stevige monitoring. Minister Gatz is daarin al een aantal stappen aan het zetten. Kenens pleit om de gemaakte keuzes te monitoren en vooral de gevolgen ervan te meten. Het is moeilijk te onderzoeken hoeveel er daadwerkelijk naar het ondersteunen van kinderen en jongeren in jeugdverenigingen gaat en of dat een verbetering of vermindering is. Die monitoring moet samen met de gemeenten gebeuren en mag andere vragen aan de gemeenten niet in de weg staan, zoals de vraag om informatie aan de gemeenten over de onroerende voorheffing van jeugdlokalen. Die negeren ze nu omdat er binnenkort een monitoring komt en ze niet te veel informatie aan Vlaanderen willen geven.

De spreker vraagt de aandacht te onderzoeken die naar jongeren en hun organisaties gaat, want enkel wat aandacht krijgt, groeit. Er moet een mogelijkheid bestaan om in te grijpen. Desnoods kan het decreet over een tweetal jaar opnieuw worden aangepast.

Het tweede strijdpunt is de mogelijkheid om als sector samen met de Vlaamse en lokale overheden een beleid te maken. De Vlaamse Jeugdraad is voorstander van een prioriteitenbeleid. Door het jeugdbeleid zo uit te hollen, verdwijnt het middel om accenten te leggen, om impulsen te geven en daar de nodige middelen aan te koppelen. De koepels zullen zich in 308 stukken moeten delen om de middelen aan de vergadertafel te verdelen. Kenens vraagt de mogelijkheid te behouden om samen beleid te maken en met alle niveaus en de sector samen te werken. Dit hoeft niet betuttelend te zijn, maar kaderstellend. Als over radicalisering een projectoproep mogelijk is, moet dit voor andere jeugdthema's ook zo blijven, met de nodige budgettaire middelen. Rechtstreeks besparen in de middelen voor jongeren zou altijd de laatste keuze moeten zijn.

De Vlaamse Jeugdraad wil de specifieke rechten van kinderen en jongeren betreffende politieke participatie laten erkennen en hierin initiatieven opzetten. Met de uitholling van het decreet wordt de verantwoordelijkheid volledig aan de lokale besturen gegeven. Door de decentralisatie worden ook de door Vlaanderen aangegane garanties doorgegeven aan de lokale besturen. Hopelijk beschamen de lokale besturen dit vertrouwen niet. Als de Vlaamse overheid het Kinderrechtenverdrag ondertekent, dan moet Vlaanderen ervoor garant staan dat de lokale overheden dezelfde initiatieven nemen.

Als die verantwoordelijkheid aan de lokale overheid wordt gegeven, moet die ook lokaal worden geëvalueerd. Het is van cruciaal belang dat er aandacht blijft voor de adviesraden en de ondersteuners van lokale participatie van kinderen en jongeren, en dat men ze waardeert via een lokale inzet. In het recente verleden verliep dit niet goed, zoals bleek bij de opmaak van het meerjarenplan. Er zijn talloze voorbeelden van gemeenten die een belabberde omgang hebben met de participatieverplichting van de jongste doelgroep. Dat wekt geen vertrouwen met betrekking tot het voorliggende ontwerp. Simon Kenens is dan ook tevreden over het engagement van sommige Vlaamse volksvertegenwoordigers in dit dossier. Hij hoopt dat het lokale niveau volgt, ook al is er geen instrument meer om het af te dwingen.

De strijdpunten zijn:

- de lokale besturen moeten blijvend steun krijgen voor hun jeugdwerk;
- de sector moet samen met de Vlaamse overheid en de lokale overheden beleid kunnen voeren;
- specifieke rechten van kinderen en jongeren op het vlak van politieke participatie moeten worden erkend en gesteund via initiatieven van de Vlaamse overheid.

De Vlaamse Jeugdraad roept het Vlaams Parlement op om de strijdpunten te verwerken in het toekomstige lokaal jeugdbeleid. Hij pleit om de beslissing uit te stellen of alternatieven te formuleren. Hij vraagt te investeren en te omarmen in plaats van te besparen en los te laten.

Scouting Nederland liet ooit uitrekenen dat scouting de Nederlandse samenleving 160 miljoen euro bespaart. Het jeugdwerk in Vlaanderen is vijfmaal groter.

1.2. Het Kinderrechtencommissariaat

Bruno Vanobbergen, Vlaams kinderrechtencommissaris, vindt deze adviesvraag belangrijk. De beslissing over het voorliggende ontwerp van decreet kan een grote impact hebben op verschillende deelterreinen van de samenleving.

Het citaat: "All branches of government at whatever level – national, regional, local – are in a position to engage the responsibility of the State Party" is de bril waarmee het Kinderrechtencommissariaat naar dit ontwerp heeft gekeken.

Het Kinderrechtenverdrag doet geen uitspraak over staatsstructuren en verantwoordelijkheden van verschillende bestuursniveaus. Wel zegt het dat een staat die het Kinderrechtenverdrag ratificeert, verantwoordelijk blijft voor het toezicht op de naleving van kinderrechten. Vlaanderen heeft het Kinderrechtenverdrag al enige tijd geratificeerd en moet dus waken over de kinderrechten. Dit is inmiddels al door verschillende richtlijnen beklemtoond. Een recente richtlijn van de VN gaat specifiek met betrekking tot Polen in op decentralisaties en verschuivingen van verantwoordelijkheden. Het is op zo'n moment belangrijk alert te zijn. De VN-richtlijn stelt dat lokale besturen gevoelig moeten worden voor internationale mensenrechten- en kinderrechteninstrumenten. Lokale besturen moeten dus ook worden uitgerust met mechanismen en instrumenten om tegemoet te komen aan de verplichtingen van de verschillende verdragen. Die VN-richtlijn stelt ook duidelijk dat er tussen de verschillende bestuursniveaus afspraken moeten worden gemaakt over de verantwoordelijkheden.

Decentralisatie kan mogelijkheden bieden, waarop het KRC-advies ingaat. Ze biedt de mogelijkheid voor lokale overheden om sneller en beter op lokale noden van minderjarigen in te spelen. Steden en gemeenten kunnen goed knelpunten detecteren en nagaan hoe ze die ten aanzien van kinderen en jongeren kunnen aanpakken. Het lokale beleid ten aanzien van kinderen en jongeren is een toegankelijk beleid. Het is zeer zichtbaar en scherpt daardoor de participatie van kinderen en jongeren.

Een derde kans werd ontleend aan het recente Stadsmonitoronderzoek van Kind & Samenleving. Daaruit blijkt dat nabijheid, buurtleven en inspraak belangrijk zijn voor jongeren. Een fragment uit het onderzoek leert dat kinderen en jongeren echt een mening hebben over hun gemeente. Ze hebben een eigen perspectief en ervaringen. Het is vanuit die optiek belangrijk om kinderen vanaf het begin in het verhaal op te nemen en hen als volwaardige burgers te beschouwen.

Naast de mogelijkheden zijn er ook risico's. Daarvoor heeft het Kinderrechtencommissariaat zich geïnspireerd op de ervaringen uit Nederland en Denemarken. Decentralisering houdt een uitdaging in voor de toezichtstaak van de Vlaamse overheid. Als risico's tijdig en goed kunnen worden benoemd, kan erop worden geanticipeerd en kunnen grote schendingen van kinderrechten worden voorkomen. Met betrekking tot Denemarken wijst de National Council er bijvoorbeeld op dat ingevolge een gedecentraliseerd jeugdbeleid de centrale overheid minder goed ziet hoe het met de kinderen is gesteld. Het jeugdbeleid versnipperd. Er komen verschillende manieren van meten.

Een tweede risico hangt samen met de onduidelijkheid over de aanspreekpunten. Dit geldt zeker voor ombudslieden. In Nederland zal de Kinderombudsman zich richten tot bepaalde gemeenten, die dan vervolgens terugverwijzen naar de verantwoordelijkheid van het Rijk, en omgekeerd. Het is voor de Kinderombudsman niet gemakkelijk om te detecteren wie waarvoor verantwoordelijk is, laat staan dat dit voor kinderen, jongeren en hun gezinnen een transparant gegeven zou zijn.

Een derde risico is het verschil in of uitblijven van rechtsgelijkheid. Dat hangt samen met de toegankelijkheid tot verschillende maatschappelijke voorzieningen.

Een laatste risico betreft een verminderde aandacht voor kwetsbare kinderen en jongeren. De decentralisatie in Nederland ging gepaard met een besparingsoperatie, waarbij gemeenten keuzes moesten maken en bepaalde groepen kinderen en jongeren gemakkelijker uit de boot vallen dan andere. Die keuzes hebben een impact op de concrete leefwereld van kinderen en jongeren.

Een eerste aanbeveling uit het KRC-advies betreft expliciete kwaliteitsgaranties op de domeinen waar kinderen en jongeren actief zijn. Dat expliciteren kan betrekking hebben op bestuurlijke aspecten zoals de wijze waarop een plan moet worden opgesteld, en op de effecten van het lokale beleid.

De integratie van de middelen in het Gemeentefonds is ingegeven door een streven naar een efficiënter jeugd-, armoede- of integratiebeleid. De uitvoering van die ambitie moet worden nagegaan aan de hand van duidelijke indicatoren en kwaliteitsgaranties. Op 21 april 2015 was er een hoorzitting in de commissie bevoegd voor Bestuurszaken over de rol van de Stadsmonitor. Recent is in die monitor de aandacht voor kinderen en jongeren opgenomen. Verschillende burgemeesters hebben gepleit om de monitor nog verder uit te breiden. De Stadsmonitor blijkt een belangrijk leerinstrument, dat zelfevaluatie en zelfreflectie in de hand werkt. Hij toont ook de inspirerende ideeën van andere steden.

De kinderrechtencommissaris wil hameren op ondersteuning en uitwisseling. Hij verwijst naar de lerende netwerken rond kinderarmoede van de VVSG. Het is een goed initiatief, dat helaas niet in het decreet is ingeschreven, waardoor de voortzetting ervan niet gegarandeerd is.

Bruno Vanobbergen vraagt om participatie tot zijn recht te laten komen. De discussie over de GAS-wet heeft lang geduurd. Uiteindelijk werd beslist dat een gemeente verplicht is om het advies van de lokale jeugdraad te vragen. Het laatste half jaar zijn tal van gemeenten daarmee actief aan de slag gegaan. De verplichting brengt een collectieve beweging op gang.

De aandacht voor transitie is een leerpunt uit Nederland. In ons geval betreft het de transitie in 2018-2019. Als dit decreet een beginpunt is, dan is er nood aan mechanismen om gemeenten in dit proces te begeleiden.

De volgende aanbeveling betreft kinderen met specifieke behoeften. Bruno Vanobbergen verwijst naar een hoorzitting in de commissie Wonen over de positie van kinderen van woonwagenbewoners. Sedert tien jaar krijgen gemeenten 100 percent subsidies voor de aanleg van woonwagenterreinen waar woonwagenbewoners voor langere tijd kunnen verblijven, maar dat heeft niet tot veel dergelijke initiatieven geleid. In de commissie werd met grote meerderheid gezegd dat het belangrijk is dat Vlaanderen hier een sturende opdracht blijft opnemen, zeker ten aanzien van die groep kwetsbare kinderen. Het is van belang een evenwicht te zoeken in de verantwoordelijkheid van het Vlaamse en lokale niveau.

Een laatste punt is de vraag om het decreet op een gepast moment te evalueren. Het Kinderrechtencommissariaat ziet het decreet als een vertrekpunt, waarop gemeenten niet zomaar kunnen worden losgelaten. Er moeten genoeg instrumenten komen om de transitie mogelijk te maken.

2. Bespreking

Katia Segers betreurt dat Hart boven Hard niet wordt gehoord.

De sp.a-fractie deelt de bezorgdheid van de Vlaamse Jeugdraad en het Kinderrechtencommissariaat. De fractie wil meer middelen voor Jeugd. Jeugd dreigt samen met Cultuur en Sport laag op de prioriteitenlijst te belanden.

Katia Segers is blij dat Miranda Van Eetvelde aandacht blijft vragen voor de brandveiligheid van jeugthuizen. Dat is een mooi voorbeeld van samenwerking met de Vlaamse overheid, maar wordt moeilijk als de beleidsprioriteiten worden afgeschaft. De vrees is reëel dat er minder op brandveiligheid zal worden ingezet. Het is dan ook dubbelzinnig om tegelijk meer aandacht te vragen voor een beleidsprioriteit en ze in de feiten af te schaffen. Hoe denkt de Vlaamse Jeugdraad dat de prioriteiten nog kunnen worden gegarandeerd?

Heeft de Vlaamse Regering over dit ontwerp inderdaad geen advies gevraagd aan de Vlaamse Jeugdraad? Voelt de Vlaamse Jeugdraad zich nog erkend als een volwaardige partner?

De rechten van kinderen en jongeren met betrekking tot politieke participatie zijn uiterst belangrijk. Hoe kunnen die worden gegarandeerd? De Vlaamse Jeugdraad vreest dat hiervoor geen middelen meer zullen zijn in de gemeenten, ook al is er een lokale jeugdraad.

Het Kinderrechtencommissariaat verwees naar de lerende netwerken van de VVSG. Die zou het wellicht liefst in het decreet zien terechtkomen. Wat zou daar dan in moeten worden opgenomen? Is ook daar een rol weggelegd voor de Vlaamse Jeugdraad?

Het Kinderrechtencommissariaat vraagt een evaluatie van het decreet. Welke timing ziet het?

Marius Meremans roept op om de sprekers vragen te stellen, veeleer dan nu al met politieke stellingnames af te komen.

Zelf heeft Meremans als schepen van Jeugd ervaring gehad met een jeugdbeleidsplan, dat prioriteiten aftoetst maar op zich geen goed jeugdbeleid garandeert. In gemeente X kan er vraag naar een fuifzaal zijn, terwijl de prioriteiten daar anders liggen. Voor Meremans zijn de lokale jeugdraden het belangrijkste. Zij worden niet afgeschaft.

Een jeugdraad wisselt heel snel. De gemiddelde duur van een lidmaatschap van een jeugdraad bedraagt ongeveer twee jaar. Een schepen heeft een goed klankbord nodig. Het is een prioriteit voor minister Gatz om ervoor te zorgen dat die lokale jeugdraden zoveel mogelijk ondersteund worden. Gemeenten moeten daartoe worden aangespoord.

Meremans gelooft in de intergemeentelijke samenwerking rond jeugdbeleid. De brandveiligheid is misschien een taak voor de brandweerzones. Ook politiezones kunnen rond jeugdproblematieken werken. Dat intergemeentelijke verhaal bestaat nu al bij jeugddiensten met een overkoepelende actieradius. Misschien moeten die vanuit de gemeenten meer armslag krijgen.

Wat monitoring betreft, moet goed worden gedefinieerd wat ervoor in aanmerking komt. Stel dat een gemeente een jeugdhuis opricht omdat de lokale jeugdraad de nood daaraan aangeeft, en dat diezelfde gemeente daarvoor elders

bespaart. De monitoring moet dan in staat zijn het hele verhaal in kaart te brengen.

Caroline Bastiaens stelt vast dat beide vorige sprekers het grote belang van het lokale niveau voor kinderen en jongeren beklemtonen. De rol van de participatie is cruciaal en de vraag is hoe die nog te versterken. Beide sprekers gaven aan dat het decreet Lokaal Jeugdbeleid dat ook niet altijd perfect heeft doen lopen. De zoektocht naar participatie leidt tot een voortschrijdend inzicht. Minister Gatz verklaarde in de afgelopen maanden al dat de adviezen van de jeugdraad essentieel blijven. Daaraan wordt er niets veranderd.

De monitoring moet blijkbaar niet alleen kwantiteit maar ook kwaliteit meten, met als voorbeeld de Stadsmonitor. Welke instrumenten zijn er nog? Waaruit kan die kwalitatieve monitoring bestaan?

Bart Caron vraagt of het de bedoeling is om het jeugdwelzijnswerk op het Vlaamse niveau te behouden. Gaat het om de WMKJ's?

Het Kinderrechtencommissariaat stelt dat de kwaliteitsgaranties moeten worden geëxpliciteerd via indicatoren. Er is in het advies zelfs sprake van normen. Betekent dit dat er op Vlaams niveau een kader, een regeling moet blijven die een aantal kwalitatieve criteria controleert? Is dat een beperkter kader dan vandaag?

Bart Nevens heeft enig begrip voor de vrees jegens de verandering in het ontwerp van decreet. Dit betekent niet dat die verandering geen kans moet krijgen. Het lid heeft het gevoel dat hier worstcasescenario's zijn gepresenteerd, die onrecht doen aan al die lokale besturen, jeugdraden en schepenen van Jeugd met hun initiatief en inzet voor jeugdwerk en hun zorg voor de beschikbaarheid van infrastructuur. Bart Nevens pleit voor minder administratieve rompslomp. Wat is het alternatief om de middelen zoveel mogelijk op het laagste niveau te besteden? Of hoorde hij een pleidooi voor jeugdbeleidsplannen, evaluaties enzovoort zonder garanties dat er op het terrein iets gebeurt?

Jeugdbewegingen zijn in volle bloei. Er kan toch niet worden gesteld dat er vandaag armoede is bij de jongerenwerking.

Simon Kenens bevestigt dat de Vlaamse Jeugdraad zal blijven zeggen wat belangrijk is. De vraag is hoe de prioriteiten op lokaal niveau geraken. Vroeger kregen de jeugddiensten middelen om daar samen aan te werken. Voortaan kunnen er enkel via de jeugdverenigingen en -bewegingen aanbevelingen worden gedaan. Het zal via de organisatie moeten verlopen. De Vlaamse Jeugdraad had dit graag versterkt gezien door beleidsprioriteiten. Er zal nog steeds aan gewerkt worden, maar er is een verarming.

In september 2014 is helaas beslist te besparen op Karuur, de organisatie die voor de participatie zou moeten instaan.

In het verleden kon het advies van een jeugdraad worden afgedwongen. De stok achter de deur was dat er zonder advies ook geen middelen waren. Nu kan er nog enkel worden vastgesteld dat er geen advies is gevraagd en dat de jeugdraad zich in zijn rechten te kort gedaan voelt. Er kan dan naar de gouverneur worden gegaan om te signaleren dat er een probleem was. Kenens wil de mogelijkheden van een jeugdraad versterken als het fout loopt. Dat brengt waarschijnlijk meer werk mee, maar dit ontwerp gekoppeld aan besparingen is dubbel pijnlijk.

Er zitten een aantal goede zaken in het bovenlokale overleg. Het bovenlokale overleg tussen jeugddiensten daalt wel jaar na jaar. Als daarop wordt ingezet, zullen de jeugddiensten voorbeelden moeten krijgen van hoe het moet.

Initiatieven zoals de Stadsmonitor moeten worden gecombineerd met kwalitatief onderzoek. De jeugdraden moeten erin worden bevraagd.

Bart Nevens vindt jeugdbeleidsplannen administratieve overlast. Het vorige systeem zonder beleidsplan kwam echter neer op gewoon intekenen op de beleidsprioriteiten. Het jeugdbeleidsplan was voor veel jongeren in de jeugdraad het communicatiemiddel bij uitstek om te kijken wat de jeugdraad, jeugddienst en gemeente voor de jongeren deden. Er kon jaarlijks worden nagegaan of er al dan niet vooruitgang was. Het is een communicatie-instrument dat verdwijnt. Het meerjarenplan in de begroting is, zoals al in het verleden werd duidelijk gemaakt, voor kinderen, jongeren en hun organisaties een draak van een instrument.

Het is een uitdrukkelijke vraag van de Vlaamse Jeugdraad om de specifieke middelen voor kinderen en jongeren in maatschappelijk kwetsbare situaties Vlaams te houden, dus om de middelen uit bijvoorbeeld een projectoproep bij de middelen van die organisaties te voegen. Het gaat niet alleen om WMKJ's, maar ook om andere organisaties zoals Chiro, Scouts enzovoort.

Bruno Vanobbergen mist in het ontwerp van decreet de ondersteuning en begeleiding van steden en gemeenten. In Nederland is van bij de aanvang in de nieuwe wet op de jeugdzorg de transitiecommissie ingeschreven, die de wet op lokaal niveau moet helpen implementeren. De ondersteunende netwerken van de VVSG zijn een voorbeeld van hoe de ondersteuning en begeleiding er kan uitzien. Het is vooral belangrijk om dat in het ontwerp van decreet te schrijven opdat de begeleiding en ondersteuning verzekerd zijn.

In het advies wordt voor de evaluatie van het decreet een periode van vijf jaar naar voren geschoven. De periode 2018-2019 houdt mogelijk risico's in. Met vijf jaar wordt die periode overbrugd en kan er worden nagegaan wat het decreet betekend heeft en op welke domeinen er eventueel extra moet worden ingezet.

De kinderrechtencommissaris onderschrijft de bezorgdheden en het pleidooi voor participatie van Caroline Bastiaens. Het is belangrijk om te kijken wat participatie inhoudt. Participatie is meer dan het bevragen van kinderen en jongeren. Een heel belangrijk element is de mogelijkheid tot deelname aan maatschappelijke voorzieningen. Voor heel wat kinderen en jongeren is dat niet evident. Uit de ombudsfunctie van het Kinderrechtencommissariaat blijkt dat dit zeker het geval is voor de participatie aan de speelplein- en vakantiewerking door kinderen met een beperking.

De lokale ombudsdiensten kunnen eveneens van pas komen bij de ontwikkeling van de monitoring. Die geven blijk van een verhoogde gevoeligheid voor minderjarige burgers binnen de gemeente. Een tweede instrument is het project rond kindvriendelijke steden en gemeenten. Gemeenten die met dat kader aan de slag gaan, hebben een positieve impact op kinderen en jongeren. Er is daar nog werk, maar het brengt een hele dynamiek met zich mee.

Het Kinderrechtencommissariaat vindt een Vlaams kader ontzettend belangrijk. Vlaanderen werd internationaal altijd als een voortrekker van een kinderrechtenbeleid en een goed jeugdbeleid beschouwd. Het ontwikkelen van een dergelijk kader speelt daarin een heel belangrijke rol. De afdeling Jeugd had een belangrijke rol in de ontwikkeling van indicatoren voor een goed jeugd- en kinderen-rechtenbeleid. Heel wat middenveldorganisaties werkten eraan mee. Het vergde heel wat tijd, maar het blijkt wel te werken. Het heeft weinig zin die

oefening in elke gemeente apart te laten doen. Een kader ter beschikking stellen aan de verschillende lokale besturen, is voor zowel Vlaanderen als de lokale besturen een win-winsituatie.

II. Netwerk Tegen Armoede

1. Toelichting

Hilde Linssen, stafmedewerker Armoedebeloid van het Netwerk Tegen Armoede, legt uit dat het netwerk intussen zestig verenigingen samenbrengt waarin armen het woord nemen, en dat in zestig Vlaamse gemeenten. Het netwerk maakt deel uit van Hart boven Hard.

De spreker wil drie punten aankaarten: de stelling dat er geen vertrouwen is in de gemeenten en lokale besturen; de financiële impact van de inkanteling van de middelen en de participatie van kwetsbare mensen.

Moet het vertrouwen dat lokale besturen verdienen, afgezet worden tegen stimulering en sturing vanuit het Vlaamse niveau? Er is enige voorzichtigheid geboden bij het inkantelen van de middelen, vindt het netwerk. Er moet voorzichtig worden omgesprongen met de sturende en coachende instrumenten die de Vlaamse overheid in handen had. Ze hoort die niet te snel uit handen te geven. Duidelijk geformuleerde beleidsprioriteiten leveren goede resultaten inzake lokaal beleid.

Dat betekent ook weer niet dat er nu geen problemen waren. De meerjarenplannen werden door sectorale administraties gescreend met het oog op die prioriteiten. Het resultaat is evenwel nihil: er kan allicht niets meer gebeuren. Zijn alle gemeenten klaar om met de inkanteling van de bewuste middelenstromen en de ermee gepaard gaande bevoegdheden om te gaan, vraagt men zich dan ook af.

Meten is weten, stelt Hilde Linssen, al voegt ze eraan toe dat het dan niet alleen om kwantiteit maar ook om kwaliteit moet gaan. Er moet gemeten worden of het gaat om de meest efficiënte aanpak in functie van de knowhow en capaciteit die beschikbaar is. Ook voor het netwerk rijst de vraag of de autonomie van de gemeenten zal leiden tot een grotere ongelijkheid tussen burgers qua beschikbare dienstverlening. In veel van de middenstromen die zullen inkantelen in het Gemeentefonds, is er heel veel aandacht voor participatie van de doelgroep voor wie het netwerk spreekt. Elke garantie ter zake lijkt nu zoek, al wil men er niet van uitgaan dat alle gemeenten dat element overboord zullen gooien.

Er is heel wat expertise opgebouwd met betrekking tot kinderarmoedemiddelen. Die zijn vrij nieuw. Zonder monitoring, sturing en ondersteuning door onder meer de VVSG, De Link en het Netwerk Tegen Armoede, wordt het erg moeilijk voor gemeenten om in dat kader doelstellingen te halen, zo beaamde eerder ook de kinderrechtencommissaris. Dat geldt ook voor middelen met een meer ingebakken traditie.

Een ander punt dat zorgen baart, zijn de bovenlokale initiatieven. Zo blijkt het niet eenvoudig om gemeentebesturen in het kader van de UiTPAS korting te laten toekennen aan mensen van buiten de eigen gemeente, hoewel veel gemeenten in dat verband terecht samenwerken.

Wat betreft de financiële impact, beseffen allen dat er een cumul van besparingen op hen afkomt. De Vlaamse Regering bespaart volgens de spreker de facto al op subsidies aan verenigingen. De volledige inkanteling van de sectorale

middelen komt daarbovenop. De middelen en besparingen worden overgedragen aan de gemeenten, die maar hetzelfde moeten presteren met minder middelen. In een aantal gemeenten bestaat duidelijk de neiging om de middelen, bedoeld voor die kwetsbare doelgroep, te laten verschuiven naar meer prestigieuze en politiek dankbare projecten, naar stenen en riolering bijvoorbeeld. De Inspectie Financiën waarschuwde al eerder voor dat gevaar. Via de verenigingen in het netwerk heeft men alvast weet van twee voorbeelden. Een gemeente heeft de 10 percent middelen voor sport, bedoeld voor kansengroepen, vanaf 1 januari aan het zwembad besteed. Een andere heeft een tot 2018 beloofde subsidiëring van jeugdwerk voor maatschappelijk kwetsbare jongeren opnieuw ter discussie gesteld omdat de middelen niet langer geoormerkt hoeven te zijn. Het netwerk vraagt zich af hoe men een wildgroei van structuren zal vermijden en hoe organisaties en verenigingen zoals zichzelf een plaats en rol krijgen in het geheel.

Wat er met het impulsfonds van de provincie zal gebeuren, blijft even onduidelijk: overheveling naar de gemeenten, naar Vlaanderen, of verdwijnen die middelen gewoonweg? De financiële impact is zonder meer groot. De besparing die al geldt op randkosten, zoals huur van materiaal, lidgelden, toegangstickets enzovoort, gecombineerd met de 16 percent besparing op OCMW-middelen voor vrijetijdsparticipatie, ondermijnt danig het recht op vrijetijdsparticipatie voor mensen in armoede. Zo wordt het aanbod zo sterk beperkt dat men er zijn gading niet meer in vindt.

Het netwerk meent dat alle lokale participatie klassieke ankerpunten verliest: binnen de sectorale beleidsplannen, de adviesraden enzovoort. Dat hoeft geen drama te zijn en is niet onoverkomelijk, maar er moeten voldoende aandacht en investeringen blijven gaan naar het transitieproces. De participatieactoren moeten een belangrijke rol krijgen.

Het netwerk moet steeds weer gaan vertellen hoe men de maatschappelijk kwetsbaren kan en moet betrekken bij het maatschappelijke leven. Daarmee is dan de kous af. Zo werkt het niet, vindt de spreker. Het is een werk van lange adem en intensief omgaan met gezinnen, met mensen en jongeren in kwetsbare situaties.

De participatie-intenties van het meerjarenplan zijn niet bereikt. Dat blijkt uit een eigen bevraging en uit studiewerk van Binnenlandse Zaken. Participatie van kwetsbare burgers of kansengroepen blijkt niet zo eenvoudig. Heel wat initiatieven vinden wel hun oorsprong in de verplichte decretale criteria rond bijvoorbeeld anders georganiseerd sporten of maatschappelijk kwetsbare jongeren, cultuur enzovoort. In het kader van de sportbeleidsplannen is er in hoofdstuk 4 heel wat aandacht voor kansengroepen. De sportdiensten zijn driftig op zoek naar ondersteuning en vorming. De spreker onderstreept nogmaals dat de inbedding van die expertise tijd vergt. Zonder stimuli en ondersteuning dreigt het aanbod te verdwijnen. Men vraagt aandacht voor het langzame proces bij kwetsbare groepen.

Participatie kan niet met de macht van het getal worden gemeten. Hoe zorgt men ervoor dat niet enkel mondige burgers op het beleid kunnen wegen? Linssen verwijst naar het jeugdwerk met maatschappelijk kwetsbare jongeren. Iedereen vond de proeftuinen jeugd en het jeugdwerk met jongeren in armoede bijzonder waardevol. Ze zijn zelfs permanent overbevraagd. De roep om inzicht over de manier van werken klinkt luid uit elke hoek. Toch blijkt het niet vanzelfsprekend om ook vanuit het lokale niveau middelen en mensen in te zetten voor dat soort jeugdwerk.

Het Netwerk Tegen Armoede breekt een lans voor een armoedetoets op de regelgeving. De vraag is ook officieel bij minister Homans gesteld. Er is nog geen antwoord. Men wil een duidelijk beeld van de effecten van de bewuste regelgeving voor mensen in armoede.

Voorts pleit het netwerk onomwonden voor een beleids- en kwaliteitskader voor de lokale besturen, met daarin als speerpunten:

- de participatiegarantie, met als doel de participatie van de kwetsbare doelgroep en de extra ondersteuning waarin lokale besturen en organisaties moeten voorzien;
- een eigen Vlaams impulsbeleid met aandacht voor die kwetsbare doelgroep.

De toewijzing van de Vlaamse middelen moet meer zichtbaar zijn. Dat kan in de vorm van een aanvullende dotatie of een bepaald percentage dat men toewijst voor sociaal beleid.

Het netwerk pleit tegelijk sterk voor scherpere monitoring en evaluatie. De BBC mist op dat vlak concrete ijkpunten. Anders is het effect van de regelgeving niet duidelijk.

Tot slot zou het Netwerk Tegen Armoede ook in de commissie bevoegd voor Armoedebestrijding willen gehoord worden.

2. Bespreking

Yamila Idrissi ziet nog heel wat vragen die opheldering behoeven vooraleer er een decreet tot stand komt. Is dit ontwerp van decreet rijp voor goedkeuring of is het beter te wachten tot alle vraagtekens zijn weggewerkt? Wat gebeurt er bijvoorbeeld met de impulsmiddelen van de provincie?

Monitoring is belangrijk. Wat als daaruit blijkt dat het worstcasescenario realiteit wordt? Dan is het te laat.

Caroline Bastiaens hoort hoe belangrijk ondersteuning is voor de lokale besturen. De expertise is er nog pril en broos. Daarom wil het lid weten of er geen rol is weggelegd voor de Vlaamse administratie.

Intergemeentelijke samenwerking is een belangrijk en nuttig gegeven maar niet vanzelfsprekend, zo blijkt. Weke instrumenten zijn nodig om die samenwerking mogelijk te maken?

Hilde Linssen stelt dat het Netwerk Tegen Armoede juist om een armoedetoets vraagt om die opheldering te krijgen vooraleer het decreet er komt. Het verhaal hangt samen met heel wat aspecten, zoals de impulsmiddelen van de provincie en de integratie van OCMW's bij gemeenten. De vele evoluties zijn aan elkaar gelinkt, maar de toets kan voor de kwetsbare doelgroepen wel een antwoord bieden.

Wat als die monitoring haar doel mist? De armoedetoets impliceert tevens een blijvende opvolging via evaluatie van de regelgeving. Via de VPAO's, het verticaal overleg, wordt de regelgeving nauwlettend opgevolgd, vanuit de praktijk en de monitoring. Voor het netwerk is dat een manier om de vinger aan de pols te houden, zij het niet de enige.

Qua ondersteuning vermeldt de spreker graag nogmaals de VVSG, maar ook het Netwerk Tegen Armoede zelf en De Link. Hilde Linssen wil niet pleiten voor slechts één model van ondersteuning, maar ziet heel veel vraag naar vorming en ondersteuning, zeker wat betreft participatie van kwetsbare groepen. Daarvoor

wordt dan gekeken naar jongeren- en gezinswerking met mensen in armoede. Qua ondersteuningsmogelijkheden wil men zeker Vlaanderen en de bevoegde administratie niet uitsluiten. Het komt erop aan om niet jaar na jaar opnieuw afhankelijk te zijn van projectmiddelen.

Wat intergemeentelijke samenwerking betreft, ziet Linssen goede praktijken. Dat is alvast een beginpunt. Hoe men verder vorm moet geven aan een betere en vlottere samenwerking, kan ze nog niet beoordelen.

III. VVBAD, FOV en VVC

1. Toelichting

Bruno Vermeeren, coördinator van de VVBAD, legt uit dat hijzelf, *Liesbeth De Winter* en *Evi Gillard* samen het woord voeren namens de VVBAD, de FOV en de VVC. Vermeeren dankt ook de burgerbeweging *Hart boven Hard*, die niet aanwezig is, maar wel aan de basis ligt van de hoorzitting door op korte tijd ruim 14.000 handtekeningen te verzamelen voor een petitie over lokale voorzieningen. Het succes toont aan dat de bezorgdheden niet alleen leven bij het middenveld, maar ook gedeeld worden door vele burgers.

Het hier gebrachte standpunt richt zich niet op de oormerking van middelen die overgedragen worden aan het Gemeentefonds. Wat wel een sleutelrol speelt, is het recht op cultuur voor elke burger. Om dat waar te maken is een gelijkwaardige toegang nodig tot kunst en cultuur, maar breder ook tot informatie, educatie, ontspanning, ontmoeting. De fundamentele vraag is of Vlaanderen zich op dit punt nog aangesproken voelt. Wil Vlaanderen rond deze thema's nog een impact hebben op het lokale beleid?

Liesbeth De Winter, stafmedewerker van de FOV, stipt aan dat men graag samen met anderen de handen uit de mouwen wil steken en werk wil maken van een straf lokaal verhaal. Toch leven een aantal bekommernissen op het terrein. De sprekers hopen dat Vlaanderen ook in de toekomst ambitie zal blijven tonen voor de bewuste thema's.

Participatie en inspraak, daar zitten twee kanten aan. Men kan advies vragen en participatie verwachten, maar burgers en verenigingen hebben ook het recht om zelf hun mening te uiten over onderwerpen waarover ze iets willen zeggen. De beknopte meerjarenplannen in gemeenten maken dat juist moeilijker. De vaak goedbedoelde één-nacht-participatie-initiatieven zijn soms niet duurzaam en bovendien top-down geregisseerd. Men is dan ook zeer bezorgd over de duurzaamheid van de participatie-initiatieven van de toekomst.

Ook de regeldrift baart de organisaties zorgen: lokale regels nemen niet af maar juist toe. De voorwaarden voor ondersteuning lopen op en het lokale faciliterende kader – zowel mensen als middelen – neemt onder de besparingsdruk af.

Men vraagt om blijvende lokale aandacht voor vrijwilligers. Het zijn geen goedkope gemeentelijke arbeidskrachten, noch een efficiëntieoplossing voor een tekort aan middelen. Goed ondersteund, voorzien van – mentale en fysieke – ruimte en als volwaardig benaderd, zijn lokale groepen echt bereid hun steentje bij te dragen. *Liesbeth De Winter* noemt het essentieel dat men bij het uitbouwen van een Vlaams en een lokaal kader de expertise benut die het middenveld over ettelijke decennia heeft opgebouwd in het motiveren en inspireren van vrijwilligers. Men mag gemeenten niet laten zwemmen in de vrijwilligerszee maar moet hen juist verbinden met de vaak landelijke of regionale expertise.

Voorts vreest men voor een postcodedemocratie. Autonomie mag geen motief worden voor uitsluitingsgedrag, voor moderne gemeente- of stadsmuren, of voor het absoluut favoriseren van eigen inwoners en kiezers.

Evi Gillard, stafmedewerker van de VVC, stelt dat die brede blik op de regio zeker geldt voor cultuurcentra, die altijd een regionale opdracht hadden. Hoe zal men daarmee omgaan als de zaak enkel door een lokale bril bekeken wordt? Een cultuurcentrum was geen verplichting voor een gemeente. Een lijst van gemeenten met recht op subsidie voor een cultuurcentrum zorgde voor een evenwichtige spreiding. De hefboom van de vijfvoudige investering was onder meer nodig om de regionale opdracht te blijven opnemen: 20 percent subsidie-investering van Vlaanderen en 80 percent lokaal.

Belangrijkste bezorgdheid is de gelaagde diversiteit in ondersteuning en cultuurprogrammatie. Die staat onder druk door besparingen waaraan niemand ontkomt. Zonder garanties of globale visie zal dat effect versterkt worden.

Heel wat cultuurcentra geven aan dat ze minder risico's nemen of goedkoper programmeren. Welk cultuurcentrum kan en mag straks nog investeren in kwetsbare producties? In jong of nieuw talent? In producties die minder publiek trekken maar wel kwaliteitsvol zijn? Wat met kunstproducties die gemaakt worden met Vlaams geld op basis van het Kunstendecreet? Als kunst niet louter voor de stedeling mag zijn, hoe kan men er dan voor zorgen dat cultuurcentra hun verantwoordelijkheid blijven opnemen?

De vrees voor verschraling van het aanbod geldt ook voor de collecties van bibliotheken. Welk motief primeert: het aantal uitleningen van populaire boeken of ook die van kwaliteitsvolle, minder bekende auteurs?

Ook investeringen in participatie en educatie staan onder druk: de scholenwerking, kwetsbare groepen enzovoort. Cultuurwerkers zijn voortdurend op zoek naar hoe ze kunst kunnen verbinden met wat lokaal leeft en relevant is. Sociaal-artistische en gemeenschapsvormende processen spelen in op maatschappelijke uitdagingen, die bovenlokaal zijn. Worden die waarden en expertise straks mee in de weegschaal gelegd? De methodieken zijn ook toe aan nieuwe impulsen en expertisedeling.

De samenwerking met amateurkunsten en het lokale verenigingsleven komt hier en daar in het gedrang door een aangepaste dienstverlening. Dat gaat van een verhoging van zaaltarieven tot geen tijd voor intensieve samenwerkingsprojecten. Juist dat soort projecten levert inspirerende en vruchtbare humus voor het lokale sociaal weefsel.

Bruno Vermeeren stelt dat bijna veertig jaar volgehouden investeringen de openbare bibliotheken tot een fijnmazig netwerk hebben gemaakt, dat inzetbaar is op vele domeinen: niet alleen cultuur, maar ook mediawijsheid, onderwijs, welzijn, de realisatie van het actieplan Radicaal Digitaal. In heel wat Vlaamse gemeenten is de bibliotheek de enige culturele voorziening.

Bibliotheken functioneren bovendien als een netwerk. Het meest zichtbaar is dat op het vlak van de digitale infrastructuur, maar daartoe blijft het niet beperkt. Zo lenen bibliotheken bij elkaar boeken die niet in de eigen collectie aanwezig zijn via interbibliothecair leenverkeer. Recente besparingen bij de provincie Antwerpen hebben deze dienst in het gedrang gebracht. Het voorbeeld illustreert dat een netwerk maar functioneert als er voldoende coördinatie en duidelijke afspraken zijn. Vraag is wie die coördinerende rol zal opnemen.

Het gevaar op verschraling beperkt zich niet tot de collecties. Ook de organisatie van activiteiten komt onder druk. De Bibliotheekmonitor van de VVBAD illustreert dat collectie- en werkingsbudgetten de eerste slachtoffers zijn van besparingen op lokaal niveau. En dat slaat toe op een moment dat van de bibliothecaris verwacht wordt dat hij buiten zijn instelling treedt en nieuwe verbindingen legt. Dat wordt moeilijk zonder budget.

Ook innovatie in de sector komt in gevaar. Personeel dat met pensioen gaat, wordt niet vervangen. Zowel in 2013 als in 2014 meldde 40 percent van de bibliotheken en cultuur- en gemeenschapscentra dat het personeelsbestand daalt, terwijl er net nood is aan een instroom van nieuwe medewerkers en talenten, jonge mensen met andere profielen. Zelfs de structuren staan op de helling. Die maakten het mogelijk om lokale innovatie door te geven aan de bredere sector.

Er leeft grote onzekerheid over de toekomst van bovenlokale stimulansen voor innovatie. Tegelijk leeft ook de goede hoop dat de digitale uitdagingen zullen worden aangepakt. Er is evenwel veel meer nodig, stelt Vermeeren. Wie zal in de toekomst nog in opleiding, financiering en begeleiding voorzien en via welke lijnen zal dat allemaal uitgezet worden? Wie ontwikkelt de visie en de instrumenten daarvoor?

Liesbeth De Winter kijkt ook graag even vooruit naar de toekomst, en geeft mee wat de organisaties belangrijk achten voor toekomstig lokaal succes. Gemeenten moeten ertoe aangezet worden om nieuwe verbindingen en afspraken te maken met lokale, Vlaamse en regionale actoren uit het brede middenveld. Professionals uit cultuurcentra, bibliotheken en verenigingen, maar ook de lokale burger en de amateurkunstenaar kruiden samen het lokale verhaal. Ze hebben nood aan sterkere verbinding, een 'new deal'. De draagkracht van zowel lokale besturen als organisaties moet versterkt worden. Hun wisselwerking wijst men aan als het kerningrediënt van de toekomst.

Net zo essentieel acht men een kader voor innovatie in methodiek en dienstverlening, en ruimte voor experiment en proeftuinen. Het moet bovendien allemaal gebeuren vanuit een beleidsvisie die vorm kreeg op basis van een breed inhoudelijk debat.

Evi Gillard wijst op de bestaande wirwar aan regionale structuren en samenwerkingen, die dringend ordening behoeft. Anderzijds worden kansen nog niet optimaal benut en ontbreekt een globale visie. Hoe kan men een zo breed mogelijk palet aan functies en dienstverlening voor de burger organiseren en op welke haalbare schaal?

Uitdagingen liggen in schaalvergroting en efficiëntiewinst, met tegelijk meer maatwerk, verdieping en verbreding. Hoe moet op die schaal inspraak en betrokkenheid van burgers en middenveld worden georganiseerd? De organisaties zijn vragende partij om daarop verder in te zetten en onderzoek te voeren. De bestaande expertise van Vormingplus, van regiomedewerkers van verenigingen, van cultuur- en gemeenschapscentra, van erfgoed en bibliotheken kan daarbij worden aangewend. De minister van Cultuur heeft in het kader van cultuurspreiding alvast een afspraak gemaakt om de regionale schaal te verkennen. De organisaties stappen graag mee in een dergelijk constructief proces, zolang het daarmee niet stopt. Zij zien de nood aan een grondig inhoudelijk en breed debat. Daarna is het zaak om te voorzien in deskundige begeleiding, instrumenten en financiële impulsen voor realisatie.

Bruno Vermeeren herhaalt hoe belangrijk een gelijkwaardige toegang tot kunst en cultuur, tot informatie, educatie, ontspanning en ontmoeting wel is. Die gelijkwaardige toegang vraagt coördinatie, afstemming en duidelijke afspraken, ondersteund door coherente monitoring. Ook lokale besturen en lokale organisaties hebben behoefte aan ondersteuning. Zij vragen om opleiding, impulsfinanciering, begeleiding.

Aspecten zoals participatie en een visie op schaalgrootte en samenwerking vergen een globaal kader.

Liesbeth De Winter vat samen dat er nood is aan een Vlaamse beleidsvisie. Er wordt aan gewerkt, maar ze is niet af. Een visie omzetten in realiteit vergt bovendien instrumenten. Er is overleg nodig en lering uit elkaars sterkten, zowel lokaal als Vlaams en regionaal. Eerst moet de discussie over de beleidsvisie rond zijn. Pas daarna kunnen er middelen worden overgedragen. Zo niet wordt de kar voor het paard gespannen.

De organisaties willen graag meedenken, mee vorm geven en bouwen aan een toekomst voor lokaal, regionaal en Vlaams cultuurbeleid, en kunnen daarvoor bogen op kennis en expertise, geronnen uit de lokale context, uit samenwerking met vrijwilligers, uit netwerken over sectorgrenzen heen. In tijden van burgerkabinetten en cultuurfora lijkt het hen alvast normaal dat de vraag om te luisteren naar de bekommernissen van Hart boven Hard ook ingewilligd wordt in de commissie voor Binnenlands Bestuur.

De organisaties vragen met aandrang om niet overhaast te werk te gaan, aangezien er te veel op het spel staat.

2. Bespreking

Yamila Idrissi hoort ook bij deze sprekers vooral heel veel vragen en bekommernissen. Ze herhaalt dat zonder afdoend antwoord vooraf, achteraf zware consequenties dreigen, zeker op middellange termijn.

Het lid beaamt de opmerking dat het voorliggende ontwerp de kar voor het paard spant. Hoe denkt men dat aan te pakken en op te lossen? Moeten de ministers het huiswerk opnieuw maken en erop toezien dat de bezorgdheden mee verankerd worden in het ontwerp, om dan terug te komen met die tekst? Of ziet men een andere weg na goedkeuring? Er wordt gewag gemaakt van de nood aan een beleidsvisie, wat impliceert dat die ontbreekt. Hoe moet het verder?

Wat wordt bedoeld met coherente monitoring? Wanneer moet die alarmbel afgaan? Wat is de bottomline?

Oormerking kan een effectief middel zijn om de middelen, bestemd voor cultuur, bibliotheken en gemeenschapscentra, ook daadwerkelijk daarvoor te laten voorbehouden. De organisaties hebben het er niet over. Kan dat toegelicht worden?

Caroline Bastiaens hoort hoe de organisaties elementen voor een toekomstig succesvol Vlaams beleid meegeven, maar die hebben niet louter te maken met het voorliggende ontwerp van decreet. Het gaat net zo goed om het Kunsten-decreet, en decreten waaraan nog gewerkt wordt zoals het decreet Sociaal-cultureel Werk. Zoals de organisaties stellen: als men tot een breed gedragen cultuurbeleid wil evolueren op lokaal, Vlaams en regionaal niveau, is er nog werk aan de winkel. Er moeten vele puzzelstukken weer bij elkaar gelegd. Eén stukje enigszins veranderen, maakt die puzzel niet heel. Dat kan alleen tot een goed einde gebracht worden in samenwerking met alle partijen en betrokkenen.

Marius Meremans vindt het belangrijk dat het middenveld zijn inbreng heeft in het debat. Hij is het er ook mee eens dat de beleidsvisie nog niet af is.

Er wordt verwezen naar de besparingen op het lokale niveau, waarbij *Marius Meremans* graag opmerkt dat die zijn aangevat vóór de zittende regering is aangetreden. Die situatie heeft niks te maken met een visie van de huidige Vlaamse Regering, maar alles met de acute toestand van steden en gemeenten. Die moeten hun verantwoordelijkheid opnemen. Hoe dat gebeurt, is een ander punt en is voor elke gemeente individueel te bekijken.

Marius Meremans gelooft sterk in het concept van de cultuurregio's, waarbij elk aspect van het sociaal-cultureel veld wordt meegenomen: bibliotheken, erfgoed enzovoort. Samenwerking tussen en met cultuurcentra en gemeenschapscentra is er al, maar er moet een streven zijn naar meer coherentie en een sterkere werking. Minister Gatz heeft als opdracht de stimuli en triggers vast te leggen die de regionale samenwerkingsverbanden stimuleren. Daarvoor is een landschapstekening van de integrale regio de basis. Zo kan men ervoor zorgen dat aspecten van het brede cultuur- en verenigingsbeleid niet verloren gaan. Zien de organisaties mogelijkheden met de ruim opgevatte regionale samenwerkingsverbanden?

Bart Caron leest dat de sprekers niet terug hoeven naar de oude decreten. Weg ermee dan of niet? Louter inkanteling van de sectorale middelen in het Gemeentefonds, zonder omkadering en voorwaarden vinden ze echter evenmin een optie. Ze willen eerst een visie ontwikkeld zien. Houdt die dan in dat de wijze van samenwerken tussen lokale overheden en het Vlaamse niveau bekrachtigd wordt en mogelijk gemaakt?

Bruno Vermeeren stelt dat er heel wat gebeurt op de samenloop van bestaande decreten, het ontwerp en de vragen en processen die leven en lopen. Een terugkeer naar de oude decreten is niet meer aan de orde. Dat beschouwt men zeker niet als negatief: het biedt ook een aantal kansen om nieuw beleid uit te tekenen, zoals met de overdracht van provinciale bevoegdheden. De vraag is wie die opdracht zal opnemen. De organisaties zien daarin in hoge mate een rol voor Vlaanderen.

Ze vragen zich voorts af hoe dat Vlaamse niveau met de overgehevelde provinciale middelen een beleid zal voeren. Zullen die middelen worden ingezet ten behoeve van de bewuste regionale samenwerking? Dat proces loopt volop.

De organisaties vragen eigenlijk om het decreet over de overdracht van de middelen even on hold te zetten, eerst een visie uit te werken en dan te bekijken welke middelen daartegenover moeten staan. Dan kan beslist worden of daarmee een overdracht gepaard gaat en of die al dan niet geormerkt wordt. Eerst moet bekend zijn hoe Vlaamse overheid en lokale besturen zullen samenwerken en hoe het regionale niveau wordt ingevuld. Er is nog te veel onduidelijkheid.

Liesbeth De Winter laat weten dat de FOV al effectief een tijd geleden een 'new deal' met concrete suggesties heeft voorbereid. Er is ook sprake van een meer structurele aanpak, op het niveau van de regio. Verbinding en inzetten daarop is het sleutelwoord. Het biedt geen oplossing voor besparingen, maar wel nieuwe kansen.

Tijd is nodig op vele vlakken. Gemeenten lijken zo snel en zo goed mogelijk te willen besparen om zelf uit de rode cijfers te raken. Daarom nemen ze niet voldoende tijd om over alternatieven na te denken. Juist dat is echter cruciaal, vooral in samenwerking met de juiste tussenfiguren op dat lokale veld.

Evi Gillard kan meedelen dat er nog een klein budget is in het decreet Lokaal Cultuurbeleid. Dat speelt al in op de intergemeentelijke samenwerking in cultuurcommunicatie en cultuuraanbod. Daarmee kan men wel aan de slag, maar het gaat uiteindelijk om middelen. Er kan een globale visie ontwikkeld worden en uitgerold, om dan te stellen dat ze niet verplichtend is, maar de regio's danken hun bestaan wel aan bovenlokale middelen: uit het decreet Lokaal Cultuurbeleid of vanuit de provincie. Zo heeft de provincie Vlaams-Brabant er duidelijk werk van gemaakt, maar anderen amper. Dat toont de nood aan stimuli en deskundige begeleiding.

Bruno Vermeeren geeft aan dat het bij monitoring niet louter om een alarmbel gaat, of het toezicht op lokale besturen. Het behelst een instrument, een leerwijze om te zien hoe een sector evolueert. Met doorgedreven monitoring kunnen processen duidelijk in kaart worden gebracht en kan men er toekomstgericht op inspelen. Zo wordt het mogelijk om bijvoorbeeld voor bibliotheken de cijfers over verscheidene jaren als instrument te behouden.

Evi Gillard zegt dat er ook voor cultuurcentra zo'n monitoringsysteem bestaat. Het zou ter discussie staan, maar haar organisatie zit niet mee aan de tafel. De spreker vraagt alsnog betrokken te worden.

Bruno Vermeeren komt nog terug op de link tussen besparingen en de regionale samenwerkingen. De besparingen, zoals die waarmee bibliotheken te kampen krijgen, komen ook deels vanuit Vlaanderen. Men ziet wel kansen om ze gedeeltelijk op te vangen door meer in te zetten op die regionale samenwerking. Dat kan zorgen voor volwaardige dienstverlening met toegang voor elke burger. Er is in die zin een visie nodig op de regionale samenwerking en de manier waarop die besparingen kan opvangen. Want er beweegt heel wat: Route 42 Pajottenland, Meetjesland enzovoort.

IV. ISB

1. Toelichting

Dany Punie, voorzitter van ISB, geeft een kort overzicht van wat ISB doet. Het is gestart als een ledenvereniging die zich ontfermt over het lokaal sport-, beweeg- en recreatiebeleid. Intussen is het een kenniscentrum voor lokale en regionale besturen op het vlak van sport, bewegen en recreatie.

ISB vertegenwoordigt ongeveer 294 gemeenten en hun sportcentra, maar ook circa 180 publieke zwembaden. De vereniging omvat leden van de lokale adviesraden, van het lokaal beleid en de ambtenaren voor Sport. ISB is een zuivere autonome organisatie die weliswaar een beheersovereenkomst heeft met de Vlaamse Regering.

ISB is toch een atypische vereniging. Zo worden de ontvangsten uit de beheersovereenkomst slechts voor 13 percent gedekt voor wat betreft kwaliteit van de uitgaven. ISB gaat voor een kwaliteitsvol sportbeleid, met enerzijds sport als lokale kerntaak en dus sport als doel, en anderzijds sport binnen het kader van een vrijetijdsbeleid, van gezondheidsbeleid, dus sport als middel. Dat gebeurt allemaal in de context van integraal lokaal beleid.

Het ontwerp van decreet en de inkanteling vindt ISB een logische stap. Het is een correcte evolutie naar autonomie en vereenvoudiging, stelt de spreker, die vooral de verminderde planlast vermeldt als groot pluspunt. Dat men de gemeenten niet altijd au sérieux neemt of bang is dat ze niets meer voor sport zouden doen, betreurt ISB. Lokaal krijgt de sportsector van Vlaanderen slechts 15 tot 16

miljoen euro. Lokale besturen leggen daar nog ongeveer 250 tot 260 miljoen euro bij. Vlaanderen levert derhalve slechts 6,5 percent van de inspanning voor sport.

ISB blijft wel waakzaam wat de besparingen betreft. Opvolging blijft nodig. De besparing op sport kunnen niet aan een toekomstige inkanteling toegeschreven worden. Ze zijn voornamelijk een gevolg van de invoering van de nieuwe BBC. De gemeenten zagen zich daar geconfronteerd met het feit dat ze een sluitende begroting moeten voorleggen. In de laatste twee jaar zijn er dan heel wat lasten bijgekomen, zowel voor gemeenten als voor gebruikers. Zij hebben voor diensten meer betaald. ISB heeft onderzocht wat er precies in 2013 en 2014 is gebeurd aan besparingen. In die jaren is het grootste aandeel doorgevoerd. De politieke realiteit leert dat het niet abnormaal is dat gemeenten die jarenlang de tarieven niet lieten stijgen, in het eerste jaar van een nieuwe legislatuur de achterstand inhalen. Sport is een dienst aan de bevolking en met de meerjarenplanning zijn diensten duurder geworden.

Er zijn minder subsidies toegekend en ook op infrastructuur is bespaard. Onderhoud moet eraan geloven en personeel wordt niet vervangen. Niets daarvan is volgens de heer Punie een direct gevolg van de voorgestelde inkanteling.

Aan de sportfunctionarissen is gevraagd wat ze aan impact verwachten als alle sectorale middelen ingekanteld worden in het Gemeentefonds. Zowat 76 percent stelde dat niet als een bedreiging te zien die hen bang maakt. 22 percent is er wel bang voor, maar het gaat dan voornamelijk om gemeenten en sportdiensten die in de kinderschoenen staan, zich pas inschreven in de Vlaamse beleidsprioriteiten en nog maar net met de uitbouw van een gemeentelijk beleid zijn begonnen. Voor hen wordt het moeilijk, erkent de spreker.

Er wordt gespeculeerd dat verenigingen nog minder zullen krijgen. De respectieve ambtenaren waren resoluut: 82 percent verwacht niet dat de inkanteling van de sectorale middelen in het Gemeentefonds een reden zou zijn voor minder subsidies aan gemeenten.

Dany Punie duidt vervolgens op een aantal onmisbare randvoorwaarden. Zo vraagt de sector net als de andere sectoren, dat er gelijke spelregels zijn voor iedereen, voor elke sector, zonder uitzonderingen: Sport, Jeugd, Cultuur en alles wat verder ingekanteld wordt.

De snelle invoering vindt ISB geen nadeel, integendeel. Ze schept duidelijkheid voor de sectoren, de gemeenten en de diensten, zelfs al behoeven een aantal elementen nog aanpassing. De sportsector kreeg amper geld en dus is het niet zo'n punt van zorg. Andere sectoren ontvingen tot zes keer meer.

Bovendien is er pas sinds 2007 een beleidsplan, dat twee jaar eerder al is afgeschaft met de invoering van de BBC. De gewoonte om te werken met beleidsplannen zat er derhalve nog niet in.

De sportsector zelf is steeds onderwerp geweest van een bijzonder sturend decreet met zeer veel en strenge controles. Ook dat vormt mee het fundament van de afwijkende mening.

De besparing die al is doorgevoerd, betreurt de sector wel. Het budget voor 2014 is in aanmerking genomen en er is snel 5 percent afgehaald bij de overdracht naar 2015. In het voorstel zijn dan de budgetten van 2015 als basis gehanteerd.

Positief vindt men dat het gaat om een vastliggend begroot bedrag. In dat verband wil ISB wel graag uitkijken naar een toekomstperspectief voor de indexering. Zowel het Gemeentefonds als eerdere decreten voorzagen steeds in indexering. In het voorliggende ontwerp beschouwt men dan ook de niet-indexering als een zuivere besparingsmaatregel.

ISB kan niets anders dan gemeenten ondersteunen als ze het moeilijk hebben en wil genoeg mogelijkheden bieden om ook in een jong sportbeleid te leren omgaan met heikele thema's en vernieuwing. ISB wil van onderuit blijven ondersteunen. Waakzaamheid is geboden en er moet aandacht zijn voor onder meer kansengroepen en armoede. Tegelijk is ISB ervan overtuigd dat ook gemeenten zelf daar binnen hun eigen lokale keuzes rekening mee houden. Mocht dat niet zo zijn, dan kan ISB de handvatten aan de lokale diensten aanleveren om met de eigen gemeente dingen in beweging te zetten.

Vlaanderen vraagt indicatoren. ISB legt ze niet op, maar heeft er wel uitgewerkt samen met de sector. De gemeenten gebruiken die vrijblijvend voor het meerjarenplan. Als ze die hanteren, kunnen ze ook benchmarken met andere gemeenten, belooft ISB.

Ondersteuning aan gemeenten vanuit diverse verenigingen zal noodzakelijk zijn, herhaalt de spreker. De visie van ISB bestaat al enkele maanden. De heer Punie waarschuwt voor doemdenken over de lokale overheid. Blijven roepen dat de gemeenten het niet kunnen, zal volgens de spreker besparingen alleen maar in de hand werken. ISB staat te allen tijde klaar voor de gemeenten. Er wordt nog contactinformatie meegegeven.

2. Bespreking

Yamila Idrissi concludeert dat ISB niet tegen inkanteling op zich is. Ze hoort van andere sprekers ook niet zozeer een bevraging van die inkanteling zelf, maar wel kritiek op de magere of ontbrekende randvoorwaarden. Daardoor dreigen de middelen voor cultuur, sport en armoede niet langer gewaarborgd te blijven. Dat lijkt Dany Punie weinig zorgen te baren. Zijn er ook cijfers van bevraging van de lokale sportbeoefenaar, die bijvoorbeeld het zwembad gesloten vindt of niet gerenoveerd, omdat de middelen anders ingezet worden? Is overwogen om ook dergelijke bevraging te houden?

Bart Caron begrijpt de stellingname van ISB en de sportsector, die zich verlost weet van Bloso. Bloso heeft veel verknoeid door te sturend en stringent op te treden. Het was een voorbeeld bij uitstek van hoe een overheidsinstantie niet hoort te werken.

De Vlaamse middelen voor sport maken slechts een fractie uit van de totale middelen voor sport. De sportclub geldt in Vlaanderen als basis voor het sportbeleid. Het is het forum waaraan een breed veld van jongeren en andere sporters competitief en recreatief deelneemt. Er schort evenwel vaak wat bij de financiering van de lokale verenigingen. De Koning Boudewijnstichting publiceerde recent een studie over de steeds problematischer draagkracht van verenigingen. Het is een bekommernis die leeft. Kan de inkanteling voor de sportsector een ommekeer betekenen? De middelen voor de lokale sportdiensten dalen niet, maar de kosten voor verenigingen nemen toe. Hoe kan een lokaal beleid daarmee omspringen?

Het sportbeleid heeft over de voorgaande tien jaar gaandeweg meer oog gekregen en aandacht besteed aan minder traditionele sportbeoefening, zoals buurtsport en lichte vormen van sportbeoefening, maar ook het bereiken van kansengroepen die hun plaats niet vinden in de reguliere sportactiviteiten. Is ISB

niet bang dat juist die kwetsbare groepen mogelijk slachtoffer worden van de besparingen?

Dany Punie stelt dat er geen cijfers zijn over hoe sportbeoefenaars en -clubs zouden reageren. ISB richt zich op sportdiensten. De betoelagingen zullen onder druk komen te staan. Zolang in het decreet was opgenomen dat de subsidies aan verenigingen niet konden afnemen, was er zekerheid over die luttele 5,6 percent. De gemeenten lieten die betoelaging onaangeroerd. Die zekerheid is verdwenen. Rechtstreeks voor de sportbeoefenaar zullen alleen de diensten duurder worden en dat komt er met of zonder inkanteling. Dat wordt wel moeilijker voor de sportverenigingen en de -beoefenaar.

Dertig percent van de leden verwacht wel een daling van de betoelaging, maar de vraag blijft of een beleid integraal zou worden omgegooid omdat er minder toelage is. Allicht zal een efficiënter beheer van accommodatie aan de orde zijn, maar de ondersteuning van de verenigingen blijft. Decretaal was voorheen bepaald dat 10 percent van de 5,6 percent subsidie naar kansengroepen moest gaan. Als een gemeente dat niet wilde doen, dan gebeurde het ook niet. Het was de gemeente die die keuze moest maken.

De sportsector zal veel minder nadeel ondervinden.

V. Academische wereld

1. Toelichting

Filip De Rynck, doctor Sociale Wetenschappen aan de UGent, stipt aan dat hoorzittingen tijdverlies zijn als de beslissingen al zijn genomen. Ook hij meent dat het niet meer dan respectvol zou zijn om over de bezorgdheden van Hart boven Hard een volwaardig debat te houden. De indruk ontstaat echter dat de beslissingen inderdaad al genomen zijn.

Vanuit het oogpunt van goed bestuur gaat de regimewissel op Vlaams niveau wel heel erg snel. De meerjarenplanning met de Vlaamse doelstellingen kan nauwelijks geëvalueerd worden op merites. Er dient zich alweer een nieuw regime aan.

De kritiek over de financiële aspecten deelt de professor. De indruk dat het om niet meer dan een besparingsoperatie gaat, wordt gesterkt. Een genuanceerd debat zou per decreet verschillen, stelt hij. Voor de andere vier decreten is de discussie net zo marginaal. Voorts vindt de professor dat het debat verward wordt. Er komen alsmaar kringen van discussie bij. Zo maakt men vergelijkingen met Nederland, terwijl het daar gaat om decentralisatie van de zorg, iets heel anders. Het gaat daar om 10 miljard euro naar gemeenten met gemiddeld 42.000 inwoners. Dan is wat voorligt kleingeld. Vooral is die discussie gelinkt aan heel andere materie inzake rechten en dergelijke meer. Vlaanderen blijft zelfs na de vooropgestelde operatie een van de meest gecentraliseerde deelstaten in Europa, ingevolge de staatshervorming, met heel zwakke gemeenten. Die worden iets minder zwak na de operatie, al blijven ze zeer beperkt in bevoegdheden en middelen.

Tegelijk onderstreept de spreker dat het in geen geval gaat om decentralisatie van welke materie of bevoegdheid ook. Soms wordt de indruk gewekt dat dat wel zo is. De discussie loopt derhalve binnen een beperkte marge, waartoe ook Filip De Rynck zich beperkt.

Er is geen sprake van een interbestuurlijk debat tussen gemeenten en overheid, maar ook koepels, middenveld, professionals zijn betrokken. Er is heel wat verborgen belangenverdediging, gekoppeld aan retoriek en aan zorgen die intrinsiek niet altijd rechtstreeks te maken hebben met deze problematiek. De professor wil alvast graag weten wat bedoeld wordt met lokale democratie, als met dat begrip beschermd wordt en men tegelijk sensu strictu verwacht dat de Vlaamse overheid alles aanstuurt.

Een achillespees van de operatie is de bestuurskracht. Dat is niet nieuw: decentralisatieoperaties gaan doorgaans gepaard met schaalvergroting, door fusie van gemeenten of door grotere inzet op regionale samenwerking. Daarvoor wordt dan in stimuli voorzien. Differentiatie tussen gemeenten is er al en zal sterk toenemen.

Filip De Rynck vertrekt voor zijn redenering van de levenscyclus van decreten. In bijna al de betrokken domeinen komt men van een sterke sectorale sturing, met zeer weinig lokale beleidsruimte. Vervolgens was er een gebundelde sectorale planning in een enigszins vergrote beleidsruimte. Bijvoorbeeld de sector van het jeugdwerk schreeuwde zich in 1993 al schor over de verwoestende effecten die het decreet zou hebben. Daar is evenwel niets van gemerkt, en de investeringen in jeugdwerk kenden sindsdien geen voorgaande. De argumenten waren echter gelijkaardig.

De derde fase was de meerjarenplaning met Vlaamse doelstellingen. De fase die eraan komt, behelst een evolutie naar beleidsvrijheid, maar binnen het kader van de effecten van alle voorgaande fasen. Het lijkt alsof het decreet een stap terug naar de late middeleeuwen zet, maar dat klopt niet. De discussie spitst zich toe op veranderde lokale realiteiten. De periode die komt, kan er een van onzekerheid zijn, maar ze brengt ook mogelijke innovatie en meer ruimte voor een beter en geïntegreerd lokaal maatwerk. Een bibliotheek staat dan niet langer alleen maar kan koppelingen maken met andere sectoren en domeinen. De professor sluit niet uit dat over een aantal jaren een fase wordt ingezet met nieuwe Vlaamse stimuli, al dan niet gevoed door monitoring. Het mankement bij uitstek van het voorliggende ontwerp van decreet noemt hij het ontbreken van een vernieuwende rol van de Vlaamse overheid.

De investeringen van de lokale besturen inzake sport, cultuur enzovoort overtreffen intussen al vele malen de subsidies van de Vlaamse overheid. Er is een sterke groei van professionelen. De beleidsvrijheid waarvan sprake is dan ook relatief, want het gaat om geconsolideerde dienstverlening die ruimer deel uitmaakt van de politieke agenda. Sport, jeugd en cultuur weten zich ook ondersteund door een veel sterkere professionele onderlaag. De forse stijging van personeel op lokaal niveau heeft zich hoofdzakelijk ook in die sectoren doorgezet. Dat relativeert de doembeelden die mensen al te graag oproepen bij operaties als deze.

Tegelijk is er ook een onderbouwing met een sterkere maatschappelijke laag, het middenveld op lokaal niveau. Dat blijkt vaak weinig vertrouwen te hebben in zichzelf en de kracht van dat lokale middenveld, dat nauw verweven is met de lokale politiek. Die laag kan en zal een grote invloed uitoefenen op het lopende debat, voorspelt professor De Rynck.

De meerwaarde van centrale regelgeving is door de jaren heen alsmaar beperkter geworden. De levenscyclus zit in dalende lijn en dan is decentralisatie een logische evolutie. Filip De Rynck noemt het opmerkelijk hoe mensen plots enthousiast worden over de nog lopende fase en de positieve kanten daarvan dan onredelijk uitvergrooten. Zo zou het jeugdwerkbeleidsplan het middel bij uitstek zijn dat een progressief jeugdwerk in de hand werkt, terwijl uit onderzoek blijkt

dat het in vele gemeenten een loutere routine is geworden, met bitter weinig betrokkenheid en nog minder impact op reële keuzes ter zake.

De operatie kan zeer versterkend werken en ervoor zorgen dat de schotten tussen diverse sectoren overstegen worden. Dat werkt het aspect integratie in de hand op lokaal niveau. De Vlaamse subsidiëring heeft niet zelden de bewuste schotten doen ontstaan, een nefaste ontwikkeling. De drang bestaat intussen om die schotten op te heffen. Interessante en innovatieve patronen die zich in diverse gemeenten aan het ontwikkelen zijn, moeten kansen krijgen. Als de operatie doorgaat, dan kan men ook spreken van een keuze van Vlaanderen met belangrijk potentieel effect op lokaal niveau.

De stap tussen het voorgaande systeem en wat nu voorligt, noemt de professor echter bijzonder klein. Hij is ervan overtuigd dat heel wat gemeenten permanent zouden voldoen aan wat Vlaanderen aan doelstellingen oplegt. Het spel en de dossierbeheersing zitten in de genen van wie lokaal actief is. Het zou nauwelijks een correcte weerspiegeling van de realiteit zijn. Gemeenten die niet met kansarme kinderen willen werken, zullen dat evenmin doen omwille van de Vlaamse subsidies. Wie dat gelooft, is naïef. Men doet alsof, en de Vlaamse overheid neemt dat voor gesneden koek aan, gevoed door indicatoren. De praktijk en het voorstel liggen dicht bij elkaar.

De professor pleit ervoor de discussie te versmallen tot het betrokken domein en niet het integrale decentralisatiedebat erop te enten. Voorts erkent de spreker het probleem dat zich stelt voor gemeenten met de besparingen die eraan komen. Hij ziet drastische veranderingen en veel duurdere dienstverlening, met sociale gevolgen, maar stelt dat het een illusie is te denken dat welke Vlaamse regelgeving ook die evolutie kan tegenhouden. Ook daarin schuilt een vals debat. De professor durft tevens te poneren dat sommige besparingen verantwoord zijn. Al in de jaren zeventig laakte hij de keuze om elke gemeente ertoe te verplichten een bibliotheek op te richten. Dat moet voor hem worden georganiseerd vanuit een visie op regionale spreiding, en sluit geen bibliotheekvoorzieningen uit in de gemeenten. Dat behelst evenwel niet de oprichting van een volledig autonome bib in elke gemeente. Zo kan het sluiten van een uitleenpost ook een goede beslissing zijn. Maar de optie kan ook erop neerkomen om een post samen met andere gemeenten te beheren.

Ter afronding van het debat formuleert de professor nog vier bedenkingen. Hij maakt daarmee ook een doorsteek naar mogelijke innovatieve rollen voor de Vlaamse overheid. Voor wat betreft de regionale patronen voor inplanting en voorzieningen en meer samenwerking, ziet de spreker een expliciete taak voor de Vlaamse overheid. In een stadsregionale context, groot- en kleinstedelijk, moet meer nagedacht worden over efficiënte spreiding van voorzieningen. De Vlaamse overheid kan daarvoor kaders ontwikkelen en stimulerend optreden. Ook samenwerking kan gestimuleerd worden, zoals al positief gebeurt voor erfgoed, wonen en sport.

Voorzieningen zijn ook veranderd. Bibliotheken beantwoorden helemaal niet meer aan het oude concept. Discussies voeren met de blik op vroeger, gaat niet op in een kader dat vraagt om innovatie in dienstverlening en verbanden met andere diensten. Het lijkt de professor dan ook niet slecht dat die praktijken zich vrijer op lokaal niveau kunnen ontwikkelen.

Wat betreft de inspraakvormen, lijkt het erop dat de verplichting om een jeugdraad en een sportraad op te richten behouden blijft. Dat vindt de professor vreemd aangezien dat in de logica van decentralisatie volledig aan de keuze van de lokale besturen zou moeten worden overgelaten. Hij noemt het een ernstig probleem omdat de meeste cultuurraden en sportraden niet naar behoren

functioneren. Het zijn gesloten structuren die vooral gevestigde belangen verdedigen. Zo blijkt het vanuit lichte sporten bijzonder moeilijk om tot zo'n raad toe te treden. Het concept participatie valt niet langer te verenigen met de klassieke modellen en invulling ervan in de jaren zeventig, met de oprichting van raden en dergelijke. Het model wordt intussen doorkruist door andere vormen van betrokkenheid en participatie in de gemeenten. Het lokale niveau is daarin bij uitstek innovatief. Filip De Rynck stelt daarom voor om, als de operatie doorgezet wordt, die ook consequent te doen en de gemeenten vrij te laten kiezen hoe ze, in een verhouding tot het middenveld, de vormen van betrokkenheid uitwerken.

2. Bespreking

Yamila Idrissi ervaart de insteken anders dan de professor. Ze volgt de opmerking dat het uiteindelijk gaat om een ruimer debat dan wat in de commissie aangehaald is, maar hoorde toch terechte bekommernissen.

Filip De Rynck had het over de levenscyclus van een decreet en stelde dat het middenveld zeer conservatief is. Bedoelt hij dat de bekommernissen van de gehoorde actoren die juist met dat middenveld intensief voeling hebben, onterecht zijn? Of is het een vorm van overdrijven, van 'strategisch gedramatiseer' dat hij aanklaagt?

Met of zonder decreet zouden er 'ongelukken' gebeuren. Het is volgens Yamila Idrissi net de bedoeling om die zoveel als mogelijk te voorkomen door randvoorwaarden te stellen. Wat betreft de bibliotheken, toont het voorbeeld van het uitleenpunt juist aan hoe zo'n element dagelijks een invloed uitoefent op de mensen in een gemeenschap. Toegang tot cultuur heeft een impact. Er moeten ettelijke kilometers overbrugd worden om een boek te kunnen uitleenen, en men kan dan niet meer rekenen op verbinding door De Lijn enzovoort. Er zit een cascade van effecten aan vast. Men dient zich bewust te zijn van de consequenties.

Katia Segers stelt dat er een ander licht op de zaak is geworpen met de uiteenzetting van professor De Rynck. Het voorbeeld van het uitleenpunt toont voor haar juist in positieve zin aan dat gemeenten die niet verplicht worden om een dergelijke investering te doen, daar net het eerste snoeien. Waarom zou een gemeente beter doen dan Vlaanderen? Er wordt bespaard op elementen van ondersteuning op Vlaams niveau en dan kan men zich afvragen waarom gemeenten dat dan ook niet zouden doen, stelt het lid met verwijzing naar de jeugdraad en Karuur.

Hoe ziet de professor een oorzakelijk verband met het oormerken van de middelen in de diverse beleidsdomeinen? Hij heeft het immers ook over de innovatieve manieren die gemeenten inzake integratie van Jeugd, Cultuur en Sport ontwikkelen. Dat gebeurt al terwijl de schotten nog wel bestaan. Zelfs met de BBC kan men creatief omgaan, stelt het lid, en ze vermoedt dat de gemeenten ter zake wel eens worden onderschat.

Bart Caron vindt dat de professor wat lacherig doet over bepaalde effecten met betrekking tot kansarmoede. De invloed van een doorgezet lokaal cultuur- en jeugdbeleid heeft wel degelijk een groei van lokale dynamieken aangezwengeld. Met een beperkt budget werden gemeenten ertoe aangezet iets te ondernemen. De centrale regelgeving had in die zin effect. Van centrale sturing was het Bibliotheekdecreet het voorbeeld bij uitstek. Dat het effect stilaan uitwerking mist en verzwakt, erkent Caron. Maar erkent de professor dat een doorgezet beleid wel degelijk effecten kan genereren? Het lid refereert daarbij aan de toegenomen

jeugdinfrastructuur en de jeugdconsulenten en de heropbloei van het jeugdwerk in Vlaanderen.

Waarom wordt er zo beperkt gedecentraliseerd? Het is Bart Caron volslagen onduidelijk waarom de sectoren waarvan sprake er uitgelicht zijn. Hij ziet meer logica in een bredere aanpak van onder meer Welzijn en desnoods Openbaar Vervoer dat regionaal of lokaal georganiseerd kan worden. Waarom is er voor zeven sectoren gekozen? Ze vertegenwoordigen 90 percent van de overgedragen pot.

Kan Vlaanderen nog een impulsbeleid voeren op een aantal vlakken? Het lid wil niet langer dat er geld wordt gegeven zonder dat daaraan doelstellingen verbonden zijn. Het BBC-verhaal noemt hij non-beleid, en 'schone schijn'. Iedereen kan aan de Vlaamse beleidsdoelstellingen voldoen en dat levert niets op. Kan men niet beter 90 percent van het budget in het Gemeentefonds deponeren, zonder korting en desindexering? Is innovatief denken nog zinvol? Hoe worden nieuwe verbindingen tussen lokaal bestuur en lokaal middenveld gezocht? Met minder middelen zoeken naar vernieuwende modellen, dat lijkt de boodschap. Caron noemt het een verdienste van het voorgaande decreet dat het de lichte sportvormen onder de aandacht bracht.

Heeft elke gemeenten de capaciteit en de bestuurskracht om die domeinen beleidsmatig in te vullen, vanuit de eigen politieke inbreng?

Filip De Rynck hanteert het begrip 'levenscyclus' niet zomaar. Onderzoek wees uit dat de decreten in het verleden wel degelijk belangrijke stimulerende en innoverende effecten hadden op lokaal niveau. Sport-, cultuur- en jeugdbeleid zouden anders niet zo ver gekomen zijn. De vraag luidt nu wat nog de meerwaarde is van het bestaande kader. Er komt een punt waarop de effecten uitgewerkt zijn en er alleen nog een administratieve routine overblijft. Dan wordt decentralisatie de betere keuze. Het levenscyclusmodel wordt in de wetenschappelijke literatuur vaker gebruikt.

Wat de discussie over de besparingen aangaat, probeert de professor een beeld te schetsen van wat er zou gebeuren met de gemeentelijke verplichting om bibliotheken te hebben in een hypothetische situatie van Griekse of Spaanse toestanden. Als men dan bibliotheken zou sluiten, wat kan de Vlaamse overheid doen? Het antwoord luidt: niets. Zo lopen discussies over het sluiten, dan wel oprichten van uitleenposten al lang, of van deelgemeentehuizen waar amper mensen komen. Het gaat al langer om autonome beslissingen van gemeenten in die zin.

Vreest de professor de besparingen? Zeer zeker, stelt hij, maar hij maakt zich geen illusies over het feit of Vlaamse regelgeving die besparingen kan tegenhouden. Dat kan niet. Hij is ervan overtuigd dat er gevolgen zullen zijn, maar als gemeenten effectief en bewust niet voor bepaalde doelgroepen wil werken, dan kan geen enkele Vlaamse regelgeving dat verhinderen. Het is een politieke realiteit. De Vlaamse overheid kan zeker stimulerend optreden, maar het debat is nooit ontdaan van enige belangenverdediging van koepels of raden. Men moet daarbij stilstaan en inzien dat sommige daarvan belang hebben bij het dramatiseren van de situatie.

Het opheffen van Karuur kan voor zover de professor weet, ook een goede beslissing zijn. Een overheid moet soms kunnen oordelen dat er te weinig waar voor het geld komt, al laat hij daarbij buiten beschouwing of dat hier ook het geval was. Het dossier is hem te onbekend. Men moet durven erkennen dat niet elke besparing de facto slecht is. Een gemeente moet kunnen beslissen om uitleenposten te sluiten. Zo werd de professor benaderd door verontruste

bibliothecarissen die hadden opgevangen dat de bibliotheek in hun gemeente zou sluiten. In die drie gevallen bleek na contact met de gemeente dat het ging om sluiting van uitleenposten, gepaard met de bouw van een nieuwe bibliotheekfaciliteit in de gemeente zelf. Het begrip 'sluiting' is derhalve misleidend gebruikt door de professionelen, met als doel het dossier enig damagehalte te geven.

De verkokering is een gevolg van de bewuste 'levenscyclus'. Zo kon de bibliotheek in een soort van splendid isolation leven en hoefde ze zich nauwelijks iets aan te trekken van wat het cultuurcentrum deed. Professionelen en hun voorziening werkten naast elkaar en waren meer met Brussel bezig dan met elkaar. Als de gemeenten nu willen werken aan jeugd-, cultuur- en sportbeleid, dan worden die schotten opgeheven. Dat is een goede zaak en wat voorligt draagt daartoe bij. Daarom pleit de spreker er ook voor de schotten tussen de respectieve raden op te heffen. Dat impliceert niet dat de participatie moet worden opgedoekt, maar wel dat er ruimte moet komen voor nieuwe vormen van participatie. Lokaal is dat volop in evolutie. Het oude model van adviesraden is zijn vervaldatum voorbij, besluit de professor.

Het probleem van capaciteit en mogelijkheden die de gemeenten nodig hebben is reëel, maar niet nieuw en zeker niet gelinkt aan het decreet. Het gaat om een fundamenteel probleem van bestuurskracht van de gemeenten. Dat uitte zich al bij de meerjarenplanning en bij de BBC. Decentralisatie versterkt die problematiek nog. Overal waar het concept iets voorstelt, wordt meteen ook gesleuteld aan de schaal van gemeenten, de samenwerking tussen gemeenten of de regionale structuren voor inplanting en beheer van de voorzieningen. Het probleem stelt zich ook voor andere beleidsdomeinen en kan leiden tot uitsluiting omdat veel gemeenten niet over de capaciteit beschikken om er op een behoorlijke manier iets aan te doen.

Bart Caron wil nog weten waarom de inkanteling niet wordt doorgezet en waarom er dus gekozen wordt voor zeven sectoren, in plaats van het verhaal van decentralisatie en lokale verantwoordelijkheden door te trekken. Dat vooral met het oog op de zwakke positie van de gemeenten financieel en qua bevoegdheid.

Filip De Rynck kaatst die bal terug. Hij refereert aan De Lijn en het openbaar vervoer, dat in de jaren zestig gemeentelijk werd beheerd en dus gedecentraliseerd was, zij het in intergemeentelijke verbanden. De Lijn moest efficiënter zijn, al stapt men nu weer van die idee af. Alom wordt in het buitenland openbaar vervoer gedecentraliseerd voor tram- en busvervoer, en dan gaat de bevoegdheid naar de gemeenten binnen een regionale samenwerkingsvorm. Ook daarin speelt schaal. Een gemiddelde gemeente in Denemarken omvat 52.000 inwoners, in Nederland 42.000, in Vlaanderen 18.000. Denemarken telt ongeveer 6 miljoen inwoners en is derhalve perfect vergelijkbaar. Autonomie brengt duidelijk ontzettend veel innovatie en stimuleert krachtig bestuur.

Zorg is geen exclusief publieke bevoegdheid en de privésector verzet zich tegen decentralisatie. Dat zou de gemeenten te veel greep geven op de verzuilde organisaties. Waarom dan wel de bedoelde sectoren? De subsidies waarvan sprake gaan rechtstreeks naar de gemeenten, wat de decentralisatie-insteek gemakkelijker maakt. Met complexere beleidspatronen of andere partners ligt dat moeilijker.

Yamila Idrissi hoort een discussie over de vorm van decentralisering en niet zozeer over het concept zelf. Ze gaat nog steeds terug op de vraag of de middelen die meekomen ook echt gebruikt zullen worden voor de bevoegdheden waarvoor ze dienden op een hoger niveau.

De schotten moeten weg en een geïntegreerde visie is nodig voor Jeugd, Sport en Cultuur. In hoeverre is daarover visievorming? Wat staat daarover in het ontwerp van decreet?

Decentralisatie ging in andere landen steeds gepaard met schaalvergroting. Ook dat vindt Idrissi niet terug in het ontwerp van decreet. Ontbreken dan geen elementen voor een efficiënte decentralisatie?

Filip De Rynck herhaalt dat er inderdaad elementen ontbreken. Er is onvoldoende aandacht voor de rol die de Vlaamse overheid inzake innovatie kan spelen. Dat debat kan nog gevoerd worden. Het decreet op zichzelf vindt ook de professor schraal. Er straalt weinig inhoudelijke ambitie van uit, waardoor het lijkt alsof het om een simpele besparingsoperatie gaat. De spreker wil geen verdediger zijn van het ontwerp zoals het voorligt.

Wat de vormen van decentralisatie betreft, verwijst hij naar de vijf vormen die Vlaanderen al heeft doorgemaakt in de cyclus. Jeugd, Cultuur en Sport evolueren van geen lokale ruimte naar zeer veel lokale ruimte tot uiteindelijk lokale vrijheid. De lokale context is veranderd. Eenmaal op het eindpunt van al die fasen, is decentralisatie de logische stap, herhaalt de professor. Over een aantal jaar ziet hij nieuw debatmateriaal in mogelijke nieuwe rollen voor de Vlaamse overheid en nieuwe vormen van ondersteuning, of werkvormen die op lokaal niveau zijn ontstaan en die zo waardevol blijken dat ze vermenigvuldigd kunnen worden naar andere gemeenten. Zowat alle nieuwe verschijnings- en invullingsvormen van Jeugd, Cultuur en Sport zijn op lokaal niveau ontstaan, benadrukt de professor nog. Ze zijn geleidelijk naar het Vlaamse niveau overgegaan. Zelf hoopt hij op nog zo'n innovatiegolf.

Doemdenkers geeft professor De Rynck nog mee dat hun vrees voor beknotting van de middelen en de bestemming ervan, misschien wel volkomen onterecht zal blijken. Waarom niet de hypothese verdedigen dat er meer middelen ter beschikking zullen zijn? De middelen waren vooralsnog geoormerkt. De gemeenten beperkte zich dan ook tot het aangegeven bedrag voor bijvoorbeeld jeugdwerk. Meer niet. Als de schotten wegvallen, kunnen de middelen meer effect sorteren. Of misschien worden wel meer middelen vrijgemaakt voor verruimde vormen van sportwerking en dergelijke?

Bart CARON,
voorzitter

Caroline BASTIAENS
Yamila IDRISSE,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

BBC	beleids- en beheerscyclus
Bloso	Agentschap voor de Bevordering van de Lichamelijke Ontwikkeling, de Sport en de Openluchtrecreatie
FOV	Federatie van Organisaties voor Volksontwikkelingswerk
GAS	gemeentelijke administratieve sanctie
ISB	Vlaams Instituut voor Sportbeheer en Recreatiebeleid
KRC	Kinderrechtencommissariaat
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
UGent	Universiteit Gent
VN	Verenigde Naties
VPAO	Verticaal Permanent Armoedeverleg
VVBAD	Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen
VVC	Vereniging van Vlaamse Cultuur- en gemeenschapscentra
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten
WMKJ	Werkingen met Maatschappelijk Kwetsbare Jeugd